

Csillagot író testük

Akik ott voltak úgy mesélik
nem is szó volt — csak valami
kibíratatlan zúgás amit
tűrön nem lehet hallani
s hallgatni amint hangosabb lesz
s már reszket tőle föld s az ég
hogy minden összetörnék tőle
ha senki nem szól rá — elég
Mások azt mondják Tompa és süket
és akik ott voltak e csendben
föltépték szennyes ingüket
Fegyvereik a sárba lökték
A földet vette föl kezük
Nap sütött éppen Enyhe szél volt
A föld kizöldült mindenütt

Azt is mondják akik mesélnek
nagy kert közepén állt a ház
Aztán leégett Uszkös rom volt
Kertjében rózsák dáliaák
nyíltak föl puffadt halottak közt
s a dongó aranyzöld legyek
halotról a virágra szállnak
s jaj aki látta nem lehet
hadra-képes katona az már
Az nem öl már! Az nem marad
a tűzvonalban parancsra sem
inkább meghal vagy elszalad
eszét veszve bomlott futással
és nevet mivel nem remél
S mikor elesik hajszálain
meg-megül sirva majd a szél

Feltámadni férgek nem szoktak
Pusztít és pusztul mindahány
Élősködő szaporaságuk
Dőzsölt a világ halovány
meghajszolódott gyermek-testén
és míg a világ éhezett
s kopott rongyai dideregtek
zabált-hevült ölekezett
rikongatott a féreg-csorda
magát halállal hizlaló
s a virág vére fogyott folyva
a háború mindenható
vas-harangjai dübörögtek
lángolt közel s a messzeség
S egyszer a harcok közti csöndben
hangosat dobbant a szó – elég

És akkor ott halálraszántan
útrakeltek a katonák
Kirajzottak a mészkőhegyek
közül és futottak tovább
átláboltak hideg folyókon
és nem volt járhatatlan út
előttük többé Hitte mind hogy
már vége van már hazajut
Elég volt – mondták izlelgetve
a két szokatlan szót – elég!
A puskacsőben virág nyílt ki
a szájon ének s menedék
a falvakban amerre jártak
meg öröm – végre vége van
Hömpölygött megállíthatatlan
hazafelé a világ-folyam

Jött hazafelé világ-hosszú
úton a tépett magyarok
serege is Komorak voltak
és jöttek rongyosan gyalog
Találgatták mi lehet otthon
az asszony nép mire jutott
Fél-Szerbián átboladoztak
s többet még senki nem tudott
annál hogy a front keleten is
csöndesedik mint nyugaton
Hogy talán szárnyát bontogatná
a régvárt fegyvernyugalom

és nem az ágyúk feleselnek
nem srappell fröcsköl szerteszt
de akadozva szájtól-szájig
szelidebb emberi beszéd

Ott fújtatott a gyaloglók közt
az ősz sarában caplatott
Pap Sándor huszonkettes baka
másképpen mindszenti lakos
Erős amolyan szívós fajta
szikkadt csupain-csupacsont
Otthon kubikolt vagy halászott
nyaranta részért aratott
Élt küszködve és tervezgetve
holnapra mint a többi más
Akkor jött a behívóparancs
hiába volt sirás-rívás
berukkolt Éppen harmadéve
A fronton kétszer sebesült
Szabadságon tavaly volt otthon
Az asszony négy hónapja szült

A szakaszban kilencen voltak
szentesiek szegváriak
földi-félék Kérges parasztok
kevésbeszédű férfiak
A király szavát tudomásul
vették Így volt mindenkivel
S ölni kellett mert élni kellett
mást tenni itt ugyan ki mer
Zuhogott tűz zápora rájuk
százféle halál sziszegett
köröttük hogy a rettegéstől
hánytak akár a részegek
s tántorogtak az iszonyattól
füsttől-vértől izmosan
mentek elestek fel-felálltak
S nem álltak fel már többé sokan

Tizenötben esett el Péter
Szabó Péter a szentesi
hosszú legény Mennyit mesélte
hogy otthon tíz lány szereti
de néki bizony egyik sem kell
Egy nyíres erdőben pihen
Kispál Antalt az ágyúgolyó

tépte szét az út mentiben
Nagy verébfejű betűkkel rótt
levelét nem fejezte be
Szülei azt hiába várják
A földben porlik el vele
Nagy Andrást aki sebesülten
a folyóba fulladt szegény
négy gyereke lesi hiába
esténként hogy majd hazamén

S kettő vészett el tizenhatban
Gombkötő meg Tót Feri
A zengő torkú Gombkötő Pál
nevét mindenki ismeri
Szegevár környékén Mindszenten is
elhívták vőfélyné sokan
Tót Feriből kovács lett volna
rangos kovács ki módosan
jól él csattogó műhelyéből
Egyszer itt furulyát faragott
s ha csend adódott játszott rajta
Most mindkettő hősi halott
A front továbbment ők maradtak
Beföldi majd alakjukat
az idő mintha por takarja
a régen járatlan utat

A lövészárkok hálójában
az élők vergődtek tovább
mint a vízből kivetett halak
tikkadtan várták a csodát
amely mindennek véget vethet
egyetlen fölsejlő napon
S indulat gyűlt idegeikben
füstölő feszült izgalom
kétségbeesett bátorságú
élni-készülő akarás
a hazugságot számonkérőn
lelkükben izzott a parázs
Pap Sándor ott hallott először
forradalomról Szótalan
eddigvolt-életen töprengett
meg azon mi tán hátra van

Beiratták az iskolába
s eljutott a negyedikig
Jól fogott a feje s tanult is

Aztán kisbéres lett s tizig
kilencszáztízig cselédkedett
volt summás volt szolgálégény
Gürcölt s hiába Félretenni
nem tudott sosem ál-remény
öncsalás volt az évről évre
Hig mint a nagygazdák bora
mit a béres kap karácsonykor
vagy mint a leves-vacsora
S arra gondolt hogy akinek a
hasznára hajtotta magát
hogy akitől csak szidást kapott
istállóban az sohase hált

Tizenháromban házasodott
A Török Zsuzsit vette el
Jóraivaló szorgalmas lány volt
annak a munka nem teher
Kerülgették is jónéhányan
Török Pál telkes gazda volt
igaz hét gyerek éhes szája
leste náluk a falatot
A házvéghez ott Törökkéknél
ragasztottak még egy szobát
kettejüknek A bútor benne
egy asztal két szék meg az ágy
Több nem is kellett egyelőre
S hogy kokszó rájuk ne legyen
három helyett dolgozott mindig
apósával a földeken

Elszegődött a Tisza-gáthoz
Majd négy hónapot kubikolt
kenyér-szalonna-hagymán élve
Esténként otthon mint a holt
aludni úgy zuhant az ágyba
Hányszor rítt miatta Zsuzsi
Akkortájt kezdett nehezedni
terhével s bizony krisztusi
keserőség volt látni sokszor
mint küszködik kínjaival
Novemberben meglett a gyerek
kis-Feri konok kis bivaly
Hogy döfködte az anyja mellét
a fejével mikor szopott
s hogy bömbölt amint megéhezett
mikor meg aludt cuppogott

A községházán adták oda
a papírt tizennégy telén
Csak nézte őket indulóban
míg a könny kiszökött szemén
Röstellte tán meg nem is hogy sír
Vásárhelyen lett katona
Öt hétre rá hogy beöltöztek
onnan mentek valahova
le Szerbiába először ott
lőtt emberre S fél év után
onnan dobták át századukat
Galiciába miután
az oroszok támadni kezdtek
Túlélte Mit mondhatna még
Hogy becsapták hogy megalázták
ezerszer mióta csak élt?

Hogy becsapottak mindannyian
vele együtt a többiek
Krumplin-nőtt felvidéki tótok
rátarti székelyföldiek
a földet túró tiszamenti
zsellérek s azok kik a gyár
gépei mellől jöttek ide
s harcolnak három éve már
ölnek égetnek pusztítanak
Ez a parancs – pusztítani
Dehát neki mi haszna ebből?
Ki tudja ezt megoldani?
A főhadnagy úr talán vagy a
miséző vasárnapi pap?
Fléq volt! – mondta s körülnézett
Mint a gyerek ha fél hogy kikap

A tiszt urak a fedezékben
ültek kártyáztak napra nap
álmodoztak kis színésznőkről
s földig leszopták magukat
Szívük fölött szagos levélkék
epedtek illedelmesen
s időnként ukrán parasztlányok
után koslattak éhesen
Ha szemle jött volt csattogtatás
sarkantyúpöngés-kardkikard
s mindhalálíg kérlekalássan
kegyelmes úr hadunk kitar

A letetvesült—rongyolódott
k. und k. baka laposan
a sárba köpött Megunta már
hogy hős legyen alaposan

S mint a víz hírek szivárogtak
feladta a bolgár sereg
a balkáni frontot szétszéledt
s rongyos—férges kiéhezett
falkákban hazafelé tódul
s Törökország kapitulált
az olasz fronton a támadás
megállt s verik a franciák
a poroszokat Nincs több remény
Oda a jószolt fordulat
Gorlice Isonzó dicsfénye
végleg elfakult s kiutat
a vereségből Tisza gróf sem
talál Nincsen békekötés
Szaporodott a századoknál
a rendbontás a szökdösés

Suttogták hogy a 7-eseknél
egy buzgó tisztecske lelőtt
egy katonát ki visszaszólt tán
s a kis hadnagy még délelőtt
odalett mivel eltalálta
egy eltévedt puskalövés
Az eset után jó ideig
nagy volt ott a jövés—menés
De aztán csendben abbahagyták
Baj úgvis van éppen elég
Akadozik az utánpótlás
hitvány a frontélelmezés
így nem lehet háborút nyerni
így csak elveszteni lehet
S a tisztí karban egyre több volt
a hazakéredző beteg

A senki földjén odaátról
foglyok jöttek Nincs élelem
átterelték őket a muszkák
s jöttek éhesen betegen
fekélyektől elborítottan
szemükben vér-ködös harag
Jöttek hogy szenvedéseikért
most jogos bosszút álljanak

Barakkokba hajtották mindet
s kutattak vörösök után
Kutyakorbáccsal kezelték ki
mukkanni mert vagy ki bután
naiv-őszintén azt gondolta
otthon van testvérek között
Fogsága után fogoly ismét
s üldözött hogyha megszökött

Ők hozták a foglyok a hírt hogy
az oroszoknál valami
olyan történt mint negyvennyolcban
minálunk meg hogy mind aki
gyötörte őket elkergették
Nincs cár s földet kap a szegény
rendet tesz Lenin – mondogatták
s fölfénylött bennük a remény
Mondták hogy Lenin békét akar
a népeknek s több kenyeret
A mellek sóhajra tágultak
mint a mező a reggelek
köd-harmatában talprakelve
s mint csira-keltő barna rög
Káplár őrmester kevesebbet
ordított mint azelőtt

S ezerkilencszáztizennyolcban
szeptember harmincadikán
kelt a parancs – a század elmegy
Hátramegy másnap délután
Nem tudták még hogy hazamennek
Hogy a megriadt hatalom
szuronyaik mögé szeretne
elbújni a forradalom
haragja elől – Felszereltek
s gyalogoltak három napig
Negyednapon vonatra szálltak
vártak még bealkonyodik
Akkor sípolt a mozdony s durván
megrándultak a vagonok
Pesten október nyolcadikán
az ezred már kirakodott

Aztán vártak egy laktanyában
Néhányan hosszú levelet
írtak haza Mások a kártyát
csapkodták mikor lehetett

Nem voltak pestiek közöttük
így nem bánták hogy senkisémet
kapott kimenőt csak a tiszték
jártak esténként peckesen
felkardozva és felbojtozva
a sokfényű városba ki
Pap Sándor is megírta jól van
s hazamegy amint teheti
Az eligazításon mondták
hogy kinn a civil csöcselék
királyát és honát gyalázza
s a rendet óvni kell ezért

Övták tehát Ki a hídfőkön
ki a postánál silbakolt
Három óránként jött a váltás
Az őrnek könnyebb dolga volt
ha sütött a nap Nézegette
a jövő-menő népeket
látott füрге csikó-lányokat
s dámákat büszke-szépeket
Csupán éjszaka rossz s ha esik
Ilyenkor dúdolgatni kell
és járni különben elalszik
az ember s aztán semmivel
ki nem bújhat ha rajtakapták
az öt nap áristom alól
Hírlett hogy egy őrt fejbecsaptak
amíg hóbiskolt valahol

És az a nap is úgy kezdődött
az az októbervégi nap
akár az előzők – Pap Sándor
a köoroszlánok alatt
állt a sorban a többiek közt
A parancs az volt ha tömeg
közelít azt szorítsák vissza
A Várba senki nem mehet
Hatvan rendőrt küldtek Budáról
Kövérek voltak s hangosak
nagy fontoskodva kordont vontak
A tömeg sem késett sokat
Nyolc óra tájban már vagy ezren
szidták Károlyt és Károlyit
éltették ki majd visszaszerzi
a magyarságnak jogait

Jelszó harsant – gyerünk a Várba
a főherceghez! – s ment a nép
s hívén hogy igaza elég
Diákforma suhanc legénykék
Icbogó hajjal lelkesen
asszonyok lépkedtek a sorban
s komoran és félelmesen
munkások öntök fémkovácsok
de mind mind fegyvertelenül
S a rendőrök vezényszó után
rájuk lőnek kegyetlenül
s nem föléljük a levegőbe
Szétfut a tömeg jajszavak
visszhangoznak a házak között
s húsznál több aki ott maradt

Ők nem lőttek Bénultan-kában
nézték s nem hitték volna el
ha nem látják hogy a rendőrhad
a védtelen népre tüzel
s utánuk rontva puskatussal
üti-vágja akit elér
rugdossák a sebesülteket
s a kövön piroslik a vér
Ők nem lőttek Ezt nem ők tették
Ilyet ők nem tettek soha
Mikor vége lett a holtakat
elvitték mind valahova
Este ahogy a váltás után
a laktanyába visszament
az őrszakasz nem beszélt senki
S nem aludt mikor lepihent

S hajnalodni alig kezdett még
fölkelt Pap Sándor csöndesen
Felöltözött Amije kedves
elfért mind a zsebeiben
Kióvakodott a teremből
Nem neszelt föl rá senki se
Az őrt nem látta Alszik nyilván
Nem lehet persze messzire
Átpréselte magát a nyílás
élei közt és odakint
Körülnézett Elindult aztán
Ügy érezte szabad megint

Nem futott Ment ment egykedvűen
Minél messzebbre onnan ell
Szerencsés volt Nem botlott belé
járőr S nem beszélt senkivel

Egy ideig csak ment amerre
a lába vitte céltalan
Arcán mégis határozottság
feszült Nem volt ő nyugtalan
Haza indult hát haza kell hogy
érjen! Később megszólított
egy asszonyt aki megmutatta
az utat s ment tovább gyalog
Fölkelt a nap rég amikorra
a város széléhez kiért
Egy szekérre fölkapaszkodott
Nem kérdezték hová s miért
Ő meg nem mondta Döcögtek hát
az úton egész Dabasig
Ott is csak annyit szólt a gazda
szálljon le mert ő itt lakik

Nehéz volt ez az út hazáig
Rosszabb tán mint a háború
Később mikor eszébe jutott
a torka mindig elszorult
Hogy hasalt az útmenti gazban
s hány szárkup adott éjszaka
pár órányi nyughelyet neki
s Kecskemét ahonnan maga
tudott elszökni ötüik közül
a kiemelt ablakon át
a házból ahová bezárták
A többi meghalt Nincs tovább
A nevüket se tudja csak hogy
Illés Ferenc Jani Mihály
A csendörök fogták meg őket
egy liter híg homokinál

Félegyháza után nyugodtabb
két napos út következett
Ez a környék már ismerős volt
S a tizedik nap érkezett
éjfél felé Pesttől Mindszentre
Bezörgetett az ablakon
Zsuzsi szólt ki – mit akar ki az

s riadt hangját az izgalom
és öröm elfojtotta mikor
visszafelelt rá óvatos
suttogással hogy ő az megjött
Legyen csöndes – vigyázatos
világot ne gyűjtson ne lássák
úgy eressze be S asszonyát
amint a mellére ölelte
egy percre megszűnt a világ

Az ablakot később befőték
A lámpa halvány fényinél
nézte Ferit s a másodikat
kiről addig csak a levél
soraiból tudta hogy kislány
kis-Zsuzsi lett Épp úgy aludt
félíg-kinyílt szemmel akár az
anyja szokott Nézte kigyúlt
arcú társát Zsuzsikáját aki
megterített s ételt adott
elé és ettek újra ketten
mint azelőtt Még hallgatott
még hinni se merte hogy itt van
hisz annyit megálmodta rég
a hazatérést Félte ha szólna
eltűnne ez is ez a kép

Vacsora után fáradt volt bár
beszéltek egész reggelig
Vagyis hogy Zsuzsi beszélt ő meg
hallgatta hangját szavait
nézte betelni nem tudóan
arcát nyakát vállát külön
hogy el is pirult szégyenlősen
mikor úgy csókolta fülön
lehellet-csókkal mint amikor
udvarló legényként sután
át-átkarolta búcsúzáskor
az ötödik szombat után
Hová lett az a félénk-régi
legényke? Fáradt férfi már
aki túl sokat látott is tán
Korán jött rövid lesz a nyár?

S mi minden történt amióta
elmentek! Sok volt hallani
Itthon már csak öregek vannak

mesélte később Zsuzsi
A munkába ők járnak el meg
asszonyok lányok s gyerekek
Több a dolog a muskáskéznél
Dolgozik az is ki beteg
Szegény Rác János bácsi meghalt
június végén a mezőn
Aratott és rossz volt a szíve
Haza már a fia se jön
A csendörök szaglászna egyre
Fülelik ki hol mit beszélt
Kis Lajost a fogsága óta
kétszer is megverték ezért

Arról suttog mindenki mégis
hogy Károly nem marad király
hogy a szegénység földhöz jut majd
Ki harcolt annak ez kijár
A bírónk máris szelidebb lett
beszél s kezel mindenkivel
a jegyző urat nézni is rossz
hogy a nép között mit művel
No de azért el nem felejt
a dölyfösségük senkisem
Így aztán csak nevetnek rajtuk
a hátuk mögött csendesen
A levegőben van valami
Hogy mi az? Majd kialakul
Várni kell Apám meg apád is
ezt mondja Aki vár – tanul

Más kárán okul aki eszes
s nyugalját-dolgát fölleli
Ezt felelte apósa másnap
hogy rendre elmondta neki
miért szökött meg S mit élt végig
a fronton három év alatt
Hogy mit érzett amikor rálőtt
egy emberre s az ott maradt
Hogy a társai mint estek el
és milyen hideg ott a tél
Bal lábán három ujja bánja
Elfagytak Persze fő hogy él
Erzsi mama az anyjához
átment délután Anyja ha
nem fáj a lába futott volna
s könnyétől elfult a szava

Alig győzte megvigasztalni
hogy jól van semmi baja nincs
Esetefele öreg Pap után
kattant-csukódott a kilincs
Ipaméknál a nagyszobában
az asztalra bor is került
ettek-ittak majd számbavették
hol várhat míg a zaj elül
S még azon éjjel a sógorhoz
kimentek Jó messze lakott
a pusztán és ott kint a tanyán
töltött el három hónapot
Nem tudva a faluban senki
hogy megjött Keresték ugyan
február végén a csendőrök
s egyszer később márciusban

Hanem március vége körül
a csendőrörs tűnt el s vele
az uradalmi intéző is
Hát hiszen éppen ideje
sóhajtott rá megkönnyebbülve
mikor az apja hirt hozott
Nem is várt tovább összeszedte
magát s máris búcsúzkodott
és ment haza az asszonyához
a kis-Zsuzsihoz Ferihez
Míg mentek azon tanakodtak
ezután majd hogy és mi lesz
Király nincs már november óta
most meg Károlyi adta át
a helyet a kommunistáknak
s így lett tanácsköztársaság

Éppen úgy mint az oroszoknál
villant fel benne hirtelen
a front emléke s Lenin neve
a szavak – munkásgyőzelem
proletárdiktatúra szovjet
Ilyesmi állt a röplapon
amibe ő is belenézett
Meg az – világforradalom
Igaz lenne? Hát mégse csak szó
visszhangos-üres szóbeszéd
volt az hogy béke lesz és földet
meg szabadságot nyer a nép

Vén Pap Ignác csak bólogatott
amíg ezt elmondta neki
Hanem a föld – az csakugyan jó
volna ha még megérheti

És csakugyan új rend kezdődött
Az újság napról napra több
a nép-érdeket védelmező
rendeletet törvényt közölt
Vásárhelyről Szentesről jöttek
egyszerű munkásemberek
hogy az új rendet magyarázzák
s ahol kell ott segítsenek
Felbátorítva-bátorodva
döntött a falu – a megúnt
birót letették Létrejött a
mindszentü direktorium
S mint aki a dörgést már tudja
Oroszországból – bekerült
az új tanácsba Pap Sándor is
és szolgált érte emberül

De fáradságot sosem érzett
Terveztek-égték lelkesen
Nem csillapuló lázas hittel
határozták mi hogy legyen
Szerveződött a földbizottság
legeltetési társulat
a határ képét méregették
s az adóhátrálékokat
eltörölték A tanító meg
vállalta olvasni tanít
felnötteket is Mindenki tett
mindenki akart valamit
Istenem! Milyen szép volt mikor
letűzték az első karót
a határban – ki hadiözveggy
vagy árva két holdat kapott

Családoknak osztották persze
Ezt kapta mind ki hazajött
a háborúból – s ujjaihoz
hozzásímult a barna rög
mint hogyha tudná-értené mind
a háborútól – s ujjaihoz
A házas zsellérek is kaptak
másfél-két és fél holdakat

hol milyen népes volt a család
A birtokrendezés nagyon
nem tetszett a vagyonosaknak
gáncsolták is ha alkalom
kínálkozott rá – de az élet
fékezhetetlen ment tovább
Fölemelve az erőseket
s kivette gyöngét-ostobát

Akkor is dolgoztak amikor
a román szakasz bevonult
Mintha a napot felhő födi
fölbukkant árnyékként a múlt
Az örmester a bíróéknál
kapott szállást Négy nap után
a csendőrök is megjelentek
pont április huszadikán
Másnap reggel sietve kezdték
a „bolsikat” begyűjteni
A románok nem szóltak közbe
Látták hogy mind fogát feni
vad-dühödten a vörösökre
Sándor újra kinn a tanyán
bújt el Onnan indult északnak
harmadnap reggel jó korán

Két napig egyre vitakoztak
szegény társával – Zsuzsival
Zokogva kérte – ne menjen el
Nem bír már a gondoljaival
bajával egyedül birkózni
éppen elég volt három év
Hogy a két gyerek apa nélkül
maradjon? Ebből már elég
S hiába mondta-magyarázta
hogy nem tehet mást menni kell
hogy megölnék ha itt maradna
Így bánnak el mindenkivel
ha visszajött a jegyző s kasznár
ha megjönnek a tiszt urak
Látta hogy gyilkolt passzióból
a tiszt kar s hogy gyújtogat

Nem is kellett messzire menni
A félegyházi útra állt
Ott jelentkezett két nap múlva
s így lettek vöröskatonák

azon a napon háromszázan
kenyérért földért – mindenért
Karszalag volt az egyenruha
Sokat a fegyverzet sem ért
Mégis bátran-halálrakészen
várták a harcot Győzni már
csak hulló vérük árán tudnak
mondta sokszor a komisszár
Csongrád mellett már gyülekeztek
az első vörös századok
A hatodik hadosztály állt itt
Csapatuk ahhoz tartozott

S hány ismerőssel találkozott!
Érezte – nincs most egyedül
mennyre más volt így készülni
hadra mint kinn idegenül
Galiciában Itt most tényleg
hazát és jövőt védeni
sorakoznak az ütközetre
nem kell senkit se kérdeni
hogyan mért van itt hogy miért fogott
fegyvert – Pap Sándor nézte csak
bajtársait a tábortűznél
Nem félt nem gubbaszt hallgatag
egyik sem Néha mondogatják
már fogasolni kellene
Fésülgetni a zsenge búzát
hadd nőjön kövérebb szeme

Egyik este itt botlott belé
a tűznél Balog Feribe
Legénykedtek valaha ketten
a lányok után messzire
Szegvárra meg Lelére jártak
bálba búcsúra s ha néhány
kötekedővel összecsaptak
ott mutatta meg igazán
hogyan nem fél még az ördögtől sem
Egyszer a bicska ott maradt
az oldalában szerencsére
a bőrbekecsén fönnekadt
Másnap megyünk Tarjánba – mondta
rendre fogjuk a cseheket
Rend is lett De hallotta később
hogyan Balog Feri ott veszett

Az ő századuk délen maradt
Ők úsztattak át a Tiszán
mikor a támadás megindult
május huszonharmadikán
Eljutottak Vásárhely alá
és Szentes is felszabadult
Mindszent Szegvár újra vörös lett
Úgy tűnt megvonhatatlanul
Törökék-Papék bárányt vágtak
Sándoruk úgy várták haza
Pap Sándor nem jött mert már nem élt
A szakaszukból egymaga
esett el még az átkeléskor
Egy román dum-dum lövedék
találta el összeroncsolva
fél mellkasát és tüdejét

Még lépett talán kettőt-hármat
aztán a füre lerogyott
s szeme mind ködösebben látta
a fogyó hajnalcsillagot
Pirkadt már az ég kelet felől
Négy óra volt A virradat
sápadt fényében tünedeztek
az égi lámpás-sugarak
Habos vér gyült a szája sarkán
s hörgött – valamit mondani
szeretett volna – összerándult
s vége volt Másnap valaki
ott találta meg foltosan már
és merev halott-hidegen
Olyan volt mint egy furcsa szobor
Néma nyugodt és idegen

Hanyatt feküdt Két karja tárva
Az utolsó görcs lábait
szétrántotta és nem zárta le
szemét és elnyílt ajkait
senki Úgy feküdt halálában
mint elhagyott ház üresen

Szekérrel jöttek érte s otthon
úgy hantolták el csendesen
Nagyanyám mesélt róla – s látom
ma is néha még hogy pihen
a májusvégi puha fűben
ott a folyópart mentiben
Mint a csillag olyan a teste
S várom várom hátha kigyúl
alkonyatkor a messzi égben
vörösén – olthatatlanul

